

Huvudman

Göteborgs kommun
grundskola@grundskola.goteborg.se

Beslut

Datum 2025-06-13

Dnr SI 2024:7783

Sida 1 (17)

Ärendet

Tillsyn av anpassad grundskola vid Gårdstensskolan 4-9 i Göteborgs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Göteborgs kommun att senast den **12 september 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande garanterad undervisningstid samt rektorns beslut om elever ska ges undervisning i svenska som andraspråk. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Göteborgs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Göteborgs kommun ska vidta följande åtgärder

Garanterad undervisningstid

1. Se till att eleverna som läser ämnesområden får minst sin garanterade undervisningstid i mellanstadiet respektive högstadiet när det gäller "fördelningsbar undervisningstid" om 640 timmar respektive 650 timmar enligt den nationella timplanen. Huvudmannen ska inkomma med dokumentation som visar detta, såsom huvudmannens timplan (om den har ändrats) och elevernas scheman, samt en redogörelse för hur eleverna ska få sin garanterade undervisningstid och på vilket sätt, liksom beräkningen av hur rektorn har fördelat den fördelningsbara tiden (1 kap. 3 § och 11 kap. 7 § skollagen, 3 kap. 6 § och 10 kap. 2-3 och 10 §§ samt bilaga 2 till skolförordningen [2011:185]).
2. Se till att den fördelningsbara undervisningstiden enligt timplanen för elever som läser ämnesområden fördelas på ämnesområden med hänsyn till elevens behov. Även praktisk arbetslivsorientering ska ingå i den fördelningsbara undervisningstiden. Huvudmannen

ska inkomma med en redogörelse för hur fördelningen motsvarar de enskilda elevernas behov (10 kap. 10 § skolförordningen).

Undervisning i svenska som andraspråk

3. Se till att rektorn beslutar om att en elev om det behövs ska ges undervisning i svenska som andraspråk (5 kap. 14 § skolförordningen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser att lärare ansvarar för undervisningen, lärarnas behörighet och att endast lärare med legitimation tillsvidareanställs, samt det förebyggande arbetet med trygghet.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:7783) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys vårterminen 2025 inlett en tillsyn av anpassad grundskola vid Gårdstensskolan 4-9 i Göteborgs kommun. Gårdstensskolan 4-9 omfattar skolformerna anpassad grundskola årskurserna 4-9 och grundskola årskurserna 4-9. Grundskolan omfattas inte av denna tillsyn. Vid tidpunkten för tillsynen har eleverna som läser ämnesområden majoriteten av sin undervisning på Lilla Gårdstensskolan, där det i övrigt går elever i förskoleklass och årskurserna 1 - 3. Från och med hösten 2025 ska eleverna ges all undervisning på Gårdstensskolan 4-9.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid anpassad grundskola vid Gårdstensskolan 4-9 följer gällande bestämmelser om lärare, garanterad undervisningstid, det förebyggande arbetet med trygghet samt undervisning i svenska som andraspråk.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, elevassistenter, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 25 februari 2025 och 7 mars 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. huvudmannens timplan, scheman, lärarnas

anställningsbevis och lärarlegitimationer. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har inför tillsynen tagit del av huvudmannens timplan för elever i anpassad grundskola där det framgår hur mycket undervisningstid eleverna ska få i samtliga ämnen eller ämnesområden. Skolinspektionen har även tagit del av klassernas scheman för läsåret 2024/25 som enligt både lärare och rektorn stämmer överens med hur mycket undervisningstid som eleverna får. Rektorn säger även att schemat såg ut på ungefär samma sätt under föregående läsår. Rektorn har inte fattat något beslut om avvikelser från timplanen.

Den fördelningsbara tiden i timplanen för elever som läser ämnesområden (totalt 1290 timmar i mellan- och högstadiet) ska fördelas dels på ämnesområden med hänsyn till elevens behov, dels på praktisk arbetslivsorientering¹. Av huvudmannens timplan framgår att eleverna i mellanstadiet som läser ämnesområden ska ha 355 – 365 minuter (eller 5,9 - 6,1 timmar) fördelningsbar undervisningstid per vecka, och i högstadiet 360-370 minuter (eller 6 – 6,2 timmar) fördelningsbar undervisningstid per vecka. För mellanstadiet motsvarar det cirka 214 timmar per läsår och totalt 641 timmar under stadiet om man räknar med att ett läsår motsvarar 35,6 veckor. För högstadiet blir motsvarande siffror cirka 217 timmar per läsår och totalt 650 timmar under stadiet. Detta ligger något över det antal timmar eleverna ska ha enligt den nationella timplanen (640 timmar i mellanstadiet och 650 timmar i högstadiet²). Rektorn uppger att den

¹ 10 kap. 10 § skolförordningen (2011:185) och bilaga 2 till densamma.

² Bilaga 2 till skolförordningen

fördelningsbara undervisningstiden är förlagd till ämnesområdena motorik och vardagsaktiviteter. Rektorn uppger även att all skoltid för eleverna som läser ämnesområden är undervisningstid, även lunch och lunchraster. Lunchraster är enligt rektorn en del av undervisningen i motorik och lunchen en del av undervisningen i vardagsaktiviteter. I informationsinhämtningen från huvudmannen framgår att eleverna ska få praktisk arbetslivsorientering fem dagar i årskurs 8 och fem dagar i årskurs 9.

Skolinspektionen har i tillsynen begärt kompletterande information från huvudmannen avseende ställningstagandet att lunch och rast ingår i undervisningstiden, såsom vilket upplägg, syfte och centralt innehåll som undervisningen ska behandla samt om det är samma upplägg varje dag. Huvudmannen uppger i kompletteringen att upplägget för eleverna ser liknande ut varje dag.

Huvudmannen har också i yttrandet angett de delar av kursplanernas syfte och centralt innehåll för de två ämnesområdena som undervisningen på lunch och lunchraster ska behandla.

Lunch (vardagsaktiviteter)

Som exempel ska eleverna på lunchen *utveckla tilltro till sin förmåga att hantera frågor som har betydelse för deras möjligheter till delaktighet och självbestämmande* och *Genom en undervisning där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att ta initiativ till, planera och genomföra praktiskt arbete som förekommer i ett hem och i vardagsmiljön*. Det centrala innehåll som undervisningen ska behandla är exempelvis *Sammansättning av varierade och balanserade måltider, Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer och rutiner för hygien och rengöring* (årskurs 4-6) och *Sammansättning av varierade och balanserade måltider, Måltidens betydelse för gemenskap och välbefinnande, Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer och Hushållning med livsmedel och andra förbrukningsvaror i hemmet samt återvinning* (årskurs 7-9). Vidare anges att personal vid flera tillfällen i månaden pratar med eleverna om tallriksmodellen, att eleverna på vägen till matsalen samspelar med andra elever samt följer skolans rutiner som att inte springa i korridoren samt att de tvättar händerna innan maten. I matsalen tar eleverna i den mån de kan sin mat själva med stöd av personal, delar och tuggar maten noggrant och äter med bestick. Efter maten lämnar eleverna sin disk, källsorterar sina rester samt torkar sin plats med trasa.

Lunchrast (motorik)

Som exempel ska eleverna på lunchrasten *utveckla allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen* och *Eleverna ska få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt ges möjligheter att utveckla sin samarbetsförmåga och sin respekt för andra*. Det centrala innehåll som undervisningen på lunchrasterna ska behandla är exempelvis *Grundläggande motoriska rörelser och deras sammansatta former, med eller utan redskap, Lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus, Danser och rörelser till musik samt Säkerhet och hänsynstagande i samband med olika aktiviteter*. Eleverna genomför aktiviteter som exempelvis att springa, hoppa, gunga, rita med kriter på asfalten, leka i sandlådan, dansa eller spela instrument. Personalen är enligt huvudmannen aktivt delaktiga och säkerställer att rasten inte bara är en tid för avkoppling, utan också en möjlighet för eleverna att utveckla sina motoriska färdigheter.

I tillsynen har Skolinspektionen tagit del av schemat för de elever som läser ämnesområden. Schemat har gällt från läsårsstart till och med vecka 11 under vårterminen. Huvudmannen har i komplettering även inkommit med ett justerat schema som uppges gälla från vecka 12 och vårterminen ut. Av schemana framgår att eleverna börjar sin skoldag klockan 8.00 och slutar klockan 13.00 alla dagar utom två. I det schemat som gällde fram till vecka 11 slutade eleverna klockan 13.15 en dag och 13.30 en dag. I det justerade schemat som gäller från vecka 12 framgår att eleverna två dagar i veckan slutar klockan 13.30. I schemat finns en morgonrast samt lunch inlagda varje dag. I schemat finns även lunchrast fyra av fem dagar. Två av morgonrasterna är från och med vecka 12 markerade som "Morgonrast/MOT". Lunchen är markerad med "Lunch/VAA" och lunchrasten "Lunchrast/MOT".

Av det schema som gällt under höstterminen och fram till vecka 11 framgår att tiden för lunch (vardagsaktiviteter) uppgår till 150 minuter (eller 2,5 timmar) per vecka och tiden för lunchrast (motorik) uppgår till 135 minuter (eller 2,25 timmar) per vecka. Sammanlagt 285 minuter (eller 4,75 timmar) per vecka från skolstart till och med vecka 11.

Av det justerade schemat som gäller från vecka 12 framgår att tiden för lunch (vardagsaktiviteter) är 190 minuter (eller 3,2 timmar) per vecka och tiden för lunchrast (motorik) uppgår till 150 minuter (eller 2,5 timmar) per vecka. Från och med vecka 12 framgår av schemat att även elevernas morgonrast två dagar i veckan ingår i undervisningen i motorik, sammanlagt 65 minuter i veckan (eller 1,1 timma). Sammanlagt 405 minuter (eller 6,75 timmar) per vecka från vecka 12 och vårterminen ut.

Totalt antal timmar under läsåret 2024/25 för lunch och raster (som skolan räknar som fördelningsbar tid) blir drygt 193 timmar. Denna tid under läsåret skulle motsvara cirka 97 timmar i vardagsaktiviteter och cirka 96

timmar i motorik. Skolinspektionen har vid beräkningen utgått ifrån att ett läsår har 35,6 veckor samt att höstterminen tiden fram till vecka 11 under vårterminen utgör två tredjedelar av läsåret.

Vid Skolinspektionens beräkning av den undervisningstid som eleverna får *i övrigt* i ämnesområdena motorik och vardagsaktiviteter framgår följande. I motorik får eleverna i mellanstadiet cirka 158 timmar utöver de 340 garanterade timmar som anges i den nationella timplanen³, vilket ger cirka 53 timmar på ett läsår. Eleverna i högstadiet får cirka 138 timmar utöver de 360 timmar som anges i den nationella timplanen⁴, vilket ger cirka 46 timmar per läsår. I vardagsaktiviteter får eleverna i mellanstadiet cirka 34 timmar utöver de 340 timmar som anges i den nationella timplanen⁵, vilket ger cirka 11 timmar på ett läsår. Eleverna i högstadiet får cirka 14 timmar utöver de 360 timmar som anges i den nationella timplanen⁶, vilket ger cirka 5 timmar per läsår.

Rättslig reglering

I skollagen definieras undervisning som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar kunskaper och värden. Utbildning definieras som verksamhet som bedrivs av en huvudman inom vilken elever deltar i undervisning eller andra aktiviteter (1 kap. 3 § skollagen).

Av förarbeten framgår att måltider och raster i normalfallet faller utanför begreppet undervisning, då det i dessa fall i regel inte är fråga om processer som leds av lärare mot mål som anges i förordningar och författningar som ansluter till skollagen, och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden. Ett exempel på när en måltid i stället faller under definitionen av undervisning är när en måltid tillagas och intas som ett led i undervisningen inom hem- och konsumentkunskap. Huruvida måltider faller under definitionen av undervisning måste avgöras i det enskilda fallet. I begreppet utbildning ingår, utöver undervisning, t.ex. skolmåltider. Även raster under skoldagen ingår i begreppet utbildning (prop. 2021/22:157 sid. 35, 111-112).

Av skollagen framgår att i all utbildning och annan verksamhet enligt skollagen som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt (1 kap. 10 § skollagen).

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

Av skollagen framgår att för elever som läser ämnesområden ska den totala undervisningstiden vara minst 6665 timmar (11 kap. 7 § skollagen).

I skolförordningen anges att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden på ämnen och ämnesområden (timplaner) finns i bilaga 2. Huvudmannen får besluta om ytterligare undervisningstid utöver den garanterade undervisningstiden. (10 kap. 2 § skolförordningen)

I skolförordningen anges att huvudmannen efter förslag av rektorn beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden. (10 kap. 3 § skollagen)

I skolförordningen anges att det för läsåret eller för kortare tid ska det finnas ett schema för undervisningen. (3 kap. 6 § skolförordningen)

Av skolförordningen framgår att elever som läser ämnesområden ska ges minst 340 timmars undervisning i motorik respektive i vardagsaktiviteter i mellanstadiet och minst 360 timmar i respektive ämnesområde i högstadiet. I den garanterade undervisningstiden för elever som läser ämnesområden ingår även fördelningsbar undervisningstid. I mellanstadiet är den fördelningsbara undervisningstiden 640 timmar och i högstadiet 650 timmar (bilaga 2, skolförordningen).

I skolförordningen anges att den fördelningsbara tiden i timplanen för elever som får undervisning i ämnesområden ska fördelas dels på ämnesområden med hänsyn till elevens behov, dels på praktisk arbetslivsorientering. Den fördelningsbara tiden får även användas för undervisning i modersmål eller svenska som andraspråk. Rektorn beslutar hur den fördelningsbara tiden ska användas. (10 kap. 10 § skolförordningen)

Av förarbeten till ovan angiven reglering framgår följande. Den elevgrupp som läser ämnesområden är mycket heterogen och det är mot bakgrund av detta varken önskvärt eller lämpligt att göra skillnad med antalet timmar för de olika ämnesområdena. Det omfattande antalet timmar inom den fördelningsbara undervisningstiden möjliggör en hög grad av tidsmässig anpassning med hänsyn till den enskilda elevens behov och förutsättningar. (SOU 2021:11, s 731)

I Skolverkets föreskrifter om kursplaner för anpassade grundskolans ämnen och ämnesområden (SKOLFS 2011:28) anges bland annat följande i kursplanen för ämnesområdet motorik.

I Syftet med ämnesområdet: Undervisningen inom ämnesområdet motorik ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Eleverna ska få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt ges möjligheter att utveckla sin samarbetsförmåga och sin respekt för andra.

I det centrala innehållet för årskurs 4-6 under rubriken "Rörelse" anges bland annat;

- Grundläggande motoriska rörelser och deras sammansatta former, med och utan redskap.
- Lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Danser och rörelser till musik.

Och under rubriken "Hälsa och levnadsvanor"; -Säkerhet och hänsynstagande i samband med aktiviteter.

I det centrala innehållet för årskurser 7-9 under rubriken "Rörelse" anges bland annat:

- Grundläggande motoriska rörelser och deras sammansatta former med och utan redskap, i lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Danser och rörelser till musik.

Och under rubriken "Hälsa och levnadsvanor"; Säkerhet och hänsynstagande i samband med olika aktiviteter.

I det centrala innehållet för årskurs 1-3 anges under rubriken "Rörelse" bland annat;

- Grundläggande motoriska rörelser, med och utan redskap.
- Lekar och andra enkla rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus.
- Enkla danser och rörelser till musik.

Och under rubriken "Hälsa och levnadsvanor"; -Säkerhet och hänsynstagande i samband med aktiviteter.

I Skolverkets föreskrifter om kursplaner för anpassade grundskolans ämnen och ämnesområden anges bland annat följande i kursplanen för vardagsaktiviteter.

I Syftet med ämnesområdet: Genom att utveckla kunskaper i hem- och konsumentkunskap och samhällsorienterande ämnen ska eleverna få förutsättningar att utveckla tilltro till sin förmåga att hantera frågor som har betydelse för deras möjligheter till delaktighet och självbestämmande. Genom en undervisning där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att ta initiativ till, planera och genomföra praktiskt arbete som förekommer i ett hem och i vardagsmiljön.

I det centrala innehållet för årskurs 4-6 under rubriken "Vardag i hemmet" anges bland annat;

- Enkla metoder för matlagning, däribland bakning. Enkla instruktioner för detta och hur de kan förstås och följas. Vanliga begrepp inom matlagning.
- Sammansättning av varierade och balanserade måltider.
- Redskap och teknisk utrustning för hushållsarbete och hur de används på ett säkert och funktionellt sätt.
- Hushållning med livsmedel samt återvinning.
- Rutiner för hygien och rengöring.

Under rubriken "Leva tillsammans":

- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.

I det centrala innehållet för årskurs 7-9 under rubriken "Vardag i hemmet" anges bland annat;

- Enkla metoder för matlagning, däribland bakning. Enkla recept samt instruktioner för matlagning och hur de kan förstås och följas. Vanliga begrepp inom matlagning.
- Sammansättning av varierade och balanserade måltider. Måltidens betydelse för gemenskap och välbefinnande.
- Redskap och teknisk utrustning för hushållsarbete och hur de används på ett säkert och funktionellt sätt.
- Hushållning med livsmedel och andra förbrukningsvaror i hemmet samt återvinning.

Under rubriken "Leva tillsammans";

- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.

I det centrala innehållet för årskurs 1-3 under rubriken "Vardag i hemmet" anges;

- Några enkla metoder för matlagning, däribland bakning.
- Redskap som används vid tillagning av måltider och hur de används på ett säkert och funktionellt sätt.
- Hushållning med livsmedel.
- Rutiner för hygien och rengöring.

Under rubriken "Leva tillsammans";

- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vad gäller den garanterade undervisningstiden samt fördelningen av den fördelningsbara undervisningstiden för eleverna i den anpassade grundskolan som läser ämnesområden.

Utredningen visar att varje skoldag, måndag - fredag, för eleverna som läser ämnesområden (och som tillfälligt får sin undervisning på Lilla Gårdstensskolan) börjar klockan 8.00 och slutar klockan 13.00 alla dagar utom två. (I schemat som gällde fram till vecka 11 slutade eleverna klockan 13.15 en dag och 13.30 en dag. I det justerade schemat som gäller från vecka 12 framgår att eleverna två dagar i veckan slutar klockan 13.30.) Samtliga lunchraster, som eleverna har 4 av 5 dagar i veckan, uppges ingå i den garanterade undervisningstiden (fördelningsbar tid; motorik), vilket även gäller morgonrasten två dagar per vecka från v 12. Det ska alltså vara undervisning i ämnesområdet motorik dessa "raster". Detta innebär att eleverna två dagar i veckan har undervisning från klockan 8.00 till 13.00-13.30 utan att ha någon rast alls samt att de tre dagar i veckan endast har en morgonrast. Eleverna uppges även inta sin lagstadgade skolmåltid (lunch) på garanterad undervisningstid (fördelningsbar tid; vardagsaktiviteter). Det ska alltså vara undervisning i ämnesområdet vardagsaktiviteter under denna tid.

Av förarbetena till skollagen framgår att lagstiftaren utgått ifrån att det ingår raster och skolmåltid i utbildningen, men bara i undantagsfall ingår dessa i undervisningen. Det exempel som anges då en måltid kan ingå i undervisningen är när en måltid tillagas och intas som ett led i undervisningen inom hem- och konsumentkunskap.

Av utredningen i ärendet framgår hur elevernas lunch enligt huvudmannens bedömning ska anses utgå från och omfatta vissa angivna delar i syfte och centralt innehåll i kursplanen för ämnesområdet vardagsaktiviteter och därmed utgöra undervisning och räknas in i elevernas garanterade undervisningstid. För att uppfylla detta anges att personal vid flera tillfällen i månaden pratar med eleverna om tallriksmodellen. Vidare samspelar eleverna med andra elever på vägen till matsalen samt följer skolans rutiner som att inte springa i korridoren och eleverna tvättar även händerna innan maten. När de är i matsalen tar eleverna i den mån de kan sin mat själva med stöd av personal, delar och tuggar maten noggrant och äter med bestick. Efter maten lämnar eleverna sin disk, källsorterar sina rester samt torkar sin plats med trasa. Upplägget på lunchen uppges se liknande ut varje dag för eleverna.

Skolinspektionen konstaterar att dessa exempel på aktiviteter är sådana som elever i vanliga fall gör när de går till skollunchen, intar den och avslutar den. Även om delar av aktiviteterna kan anses falla under syftet och det centrala innehållet i kursplanen för vardagsaktiviteter finns en progression i det centrala innehållet som eleverna ska få i årskurserna 1-3 respektive årskurserna 4-6 och 7-9. Eleverna ska bli mer aktiva, delaktiga och vidga sina vyer och kunskaper med stigande ålder. Undervisningen som redogörs för före, under och efter skolmåltiden för aktuella elever i årskurserna 4-9 är i princip en repetition av det som eleverna borde ha gjort i årskurs 1-3 och dessutom en daglig repetition av detsamma nu i årskurserna 4-9. Därmed saknas en progression i lärandet. Det finns inga exempel på att eleverna exempelvis är mer aktiva och delaktiga vid lunchen genom att tillaga den, vilket i förarbetena anges som ett sådant exempel då en måltid kan anses utgöra undervisning. Även i kursplanen för ämnesområdet vardagsaktiviteter ingår att laga mat och baka, där progressionen bland annat kan innebära att eleven gör detta mer självständigt. Mot bakgrund av vad som angetts ovan om innehåll och genomförande bedömer Skolinspektionen att tiden för skolmåltiden (lunchen) inte kan anses utgöra undervisning och därmed inte ingå i den garanterade undervisningstiden.

Av utredningen framgår vidare hur elevernas raster enligt huvudmannens bedömning ska anses utgå från och omfatta syfte och centralt innehåll i ämnesområdet motorik och därmed utgöra undervisning och räknas in i elevernas garanterade undervisningstid. Det anges att på rasterna får eleverna bland annat möjlighet att springa, hoppa, gunga, rita med krita på asfalten, leka i sandlådan, dansa eller spela instrument samt att personalen är aktivt delaktiga och säkerställer att rasten inte bara är en tid för avkoppling. Upplägget på raster uppges se liknande ut varje dag för eleverna.

Skolinspektionen konstaterar att majoriteten av dessa exempel på aktiviteter också förefaller vara sådana som elever, efter förmåga, i vanliga fall gör på raster. Även om delar av aktiviteterna kan anses falla under syftet och det centrala innehållet i kursplanen för motorik finns det även i denna kursplan en progression i det centrala innehållet som eleverna ska få i årskurserna 1-3 respektive årskurserna 4-6 och 7-9 med stigande ålder. En repetition dagligen av de aktiviteter som anges innebär inte en progression i lärandet annat än möjligen i enskilda fall. Kursplanens innehåll innebär heller inte att alla rörelser som eleverna gör är att betrakta som undervisning som ska bedömas. Att det dessutom uppges att personalen ska säkerställa att rasterna inte bara är tid för avkoppling, talar också för att rasterna av skolan betraktas som delar av utbildningen och inte som undervisning. Mot bakgrund av vad som angetts ovan om innehåll och genomförande bedömer Skolinspektionen att rasterna inte kan anses

utgöra undervisning och därmed inte ingå i den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen kan konstatera att när inte den nu utlagda undervisningstiden för raster (96 timmar per läsår och 288 timmar per stadium) och lunch (97 timmar per läsår och 291 timmar per stadium) får räknas in i undervisningstiden erhåller inte eleverna i mellan- och högstadiet sin garanterade undervisningstid utgörande fördelningsbar undervisningstid. Den fördelningsbara undervisningstiden är enligt rektorn förlagd till motorik och vardagsaktiviteter. Den tid som återstår för den fördelningsbara undervisningstiden, när man räknat bort raster och lunch, är den tid som är utlagd utöver den garanterade undervisningstiden i ämnesområdena motorik och vardagsaktiviteter samt tid för fem dagars praktisk arbetslivsorientering i årskurs 8 respektive årskurs 9. Även om dessa räknas in erhåller inte eleverna sin garanterade undervisningstid utgörande fördelningsbar undervisningstid.

Skolinspektionen bedömer vidare att den fördelningsbara undervisningstiden som fördelas på ämnesområden inte fördelats med hänsyn till elevens behov. I det aktuella fallet har alla elever fördelats extra tid i motorik och vardagsaktiviteter, utan att det i redogörelsen från huvudmannen och rektorn anges något om att denna fördelning skett utifrån elevens behov i enlighet med skolförordningens bestämmelser. Mot bakgrund av vad som framkommit i ärendet framstår det i stället som om den valda fördelningen har sin grund i att möjliggöra nuvarande upplägg att räkna in i stort sett all aktivitet som sker under skolveckan i den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer därmed sammanfattningsvis att aktiviteter under raster och skolmåltider (lunch), som inte utgör undervisning i skollagens mening, räknas in som en del av den garanterade undervisningstiden. Bedömningen har sin grund i att innehållet som redovisats för dessa inte motsvarar det som ska ges enligt kursplanerna i motorik och vardagsaktiviteter. Detta innebär att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid vad avser fördelningsbar undervisningstid i den nationella timplanen. Även om det är viktigt att lärarna i såväl undervisningen som i andra situationer under skoldagen på ett planerat sätt tar till vara olika tillfällen till lärande, så är det något annat än att eleverna har undervisning enligt skollagens definition hela tiden. Eleverna ska ha en god arbetsmiljö där undervisning men också andra inslag i utbildningen, såsom raster, ingår. I all utbildning ska barnets bästa vara utgångspunkt. Skolinspektionen bedömer vidare att den fördelningsbara undervisningstiden inte fördelas mellan ämnesområden efter de enskilda elevernas behov. Detta står i strid med gällande författningskrav.

Undervisning i svenska som andraspråk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att majoriteten av eleverna i anpassad grundskola ges undervisning i ämnet svenska som andraspråk, utan att rektorn beslutat om det. Enligt lärare, elevhälsan och rektorn finns två elever som har svenska som modersmål, vilka får undervisning i ämnet svenska. Resten av eleverna får undervisning i svenska som andraspråk. Lärare, elevhälsan och rektorn berättar att de har svårigheter kring hur de ska identifiera samt bedöma vilka elever som har behov av att läsa svenska som andraspråk. Därför har det inte gjorts några sådana bedömningar och rektorn har inte fattat beslut om att elever ska undervisas i svenska som andraspråk.

Huvudmannen har i komplettering okommenterat givit in en rutin för ämnet svenska som andraspråk, som gäller för Gårdstensområdet och omfattar årskurserna 1 – 9. Rutinen anger i vilka årskurser som kartläggningar samt uppföljningar ska genomföras, vilket kartläggningsmaterial som ska användas samt när beslut ska fattas. Som exempel anges att nationellt bedömningsstöd i svenska och svenska som andraspråk ska genomföras i årskurserna 3 och 6.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för:

1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål,
2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och
3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare.

Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev (5 kap. 14 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte beslutar om en elev ska undervisas i ämnet svenska som andraspråk. Av utredningen framgår att det inte gjorts några bedömningar av vilka elever som kan ha behov av att läsa svenska som andraspråk och att rektorn inte har fattat beslut om att elever ska undervisas i svenska som andraspråk. Alla elever förutom två ges ändå undervisning i svenska som andra språk, trots att rektorn inte beslutat

om detta, vilket är en brist. Den av huvudmannen inskickade rutinen gör ingen skillnad i detta avseende.

Svenska som andraspråk är ett behovsprövat ämne. Det innebär att bara för att elever stämmer in på beskrivningarna i skolförordningen om vem som får läsa svenska som andraspråk, ska de inte per automatik läsa ämnet. Beslutet att en elev ska läsa svenska som andraspråk ska bygga på den enskilda elevens behov.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Göteborgs kommuns verksamhet vid Gårdstensskolan 4-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att eleverna inte ges sin garanterad undervisningstid i fördelningsbar undervisningstid och fördelningen av den fördelningsbara undervisningstiden samt att rektorn inte beslutar om att elever ska ges undervisning i svenska som andraspråk. Det finns därför skäl att förelägga Göteborgs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Undervisning genomförs av lärare samt anställning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen dokumentation samt i intervju med assistenter och lärare framkommer att undervisningen bedrivs under ledning av personer som är anställda som lärare.

Av lärarnas anställningsavtal framgår att endast de lärare som innehar lärarlegitimation är tillsvidareanställda som lärare. Övriga har tidsbegränsade anställningar som lärare. Enligt både lärare och rektorn sker rekryteringsförsök varje termin och de icke legitimerade lärarna är införstådda med att om en lärare med lärarlegitimation anställs kommer de att återgå till sina ordinarie anställningar som assistenter.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att undervisning är processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och

andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 § skollagen).

Av skollagen framgår att den som ska bedriva undervisning enligt 2 kap. 18 § skollagen får anställas för högst ett år i sänder (2 kap. 21 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen information inför tillsynen samt i intervjuer framgår att det saknas lärare som har lärarlegitimation och behörighet för att undervisa i anpassad grundskola. Av de sex lärare som anges i lärarförteckningen har tre lärarlegitimation samt behörighet att undervisa i minst ett ämne i grundskolan. En studerar till lärare i grundskolan och två har motsvarande gymnasial utbildning. Lärare, elevhälsan och rektorn uppger att det görs rekryteringsförsök varje termin men att det är svårt att hitta lärare med behörighet att undervisa i anpassad grundskola. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök uppger rektorn att hen har en aktuell annons avseende speciallärare som ska arbeta på anpassad grundskola i årskurserna 4-9. Rektorn säger att flera speciallärare med inriktning intellektuell funktionsnedsättning har ansökt och rektorn tror sig kunna anställa en av dessa för att undervisa i ämnesområden till hösten 2025. Rektorn uppger även att hen har haft samtal med befintliga lärare om att vidareutbilda sig till speciallärare med inriktning mot intellektuell funktionsnedsättning.

Skolinspektionen har begärt kompletterande information från huvudmannen om huruvida huvudmannen har gjort några ansträngningar för att öka lärarbehörigheten i anpassad grundskola. Huvudmannen uppger att det sedan fem år pågår en satsning genom att medarbetare, med full lön, kan utbilda sig till speciallärare med inriktning intellektuell funktionsnedsättning. I samband med yttrandet uppger huvudmannen även

att ytterligare två rekryteringar för undervisning av eleverna i årskurserna 4 -9 pågår avseende speciallärare med inriktning intellektuell funktionsnedsättning, en som ska undervisa i ämnesområden och en som ska undervisa i ämnen. Därtill uppges att två nu anställda lärare på Gårdstensskolan 4-9 kommer att söka till utbildningen speciallärare med inriktning intellektuell funktionsnedsättning med start hösten 2025.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § skollagen eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande

En person som avses i första stycket får bedriva undervisning under högst ett år i sänder (2 kap. 18 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen kan konstatera att det vid tidpunkten för tillsynen inte finns någon lärare som har behörighet att undervisa i anpassad grundskola. Rektorn uppger dock att det görs rekryteringsförsök varje termin samt att det pågår en rekrytering och att flera behöriga lärare har sökt. Rektorn tror sig kunna anställa en speciallärare med inriktning intellektuell funktionsnedsättning inför hösten 2025. Därtill inkommer huvudmannen med kompletterande information att det pågår rekryteringar inför kommande läsår. Skolinspektionen bedömer därmed att det av ovanstående omständigheter inte framkommer att Göteborgs kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller att eleverna ska ges undervisning av behöriga lärare. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Förebyggande arbete för att skapa trygghet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer framgår att eleverna i anpassad grundskola generellt känner sig trygga i skolan. Både elever, assistenter, lärare, elevhälsan och rektorn uppger att eleverna har personal i närheten under hela skoldagen som kan

ingripa om det behövs. Om elever utsätts för händelser som kan innebära kränkande behandling gör personalen anmälningar till rektorn. Vidare framgår av dokumentation och intervjuer att elevernas trygghet följs upp via enkäter samt att insatser för att förebygga otrygghet vidtas. Insatser som genomförts är exempelvis anpassningar i och lokalisering av elevernas klassrum, uppdelning av skolgården på raster samt att eleverna ofta har personal med sig under skoldagen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet (5 kap. 3 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Jin Sarac Batifi

Beslutsfattare

Signerat av: Jin Sarac Batifi

X Madeleine Olofsson

Föredragande

Signerat av: Madeleine Olofsson

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Mikaeil Yousefi, undervisningsråd Elisabeth Fogelberg medverkat.